

نگاه

جلال طالبانی، شاه، صدام و قرار داد الجزایر

رشید مظفری سردشتی

● سال ۱۳۴۳ (۱۹۶۴ میلادی) پس از اختلاف نظر در نحوه مبارزه با حکومت عبدالکریم قاسم، بین حزب دموکرات کردستان عراق به رهبری ملامصطفی بارزانی و جلال طالبانی به همفکرانش، عاقبت گروه آقای طالبانی به این نتیجه می‌رسد که چاره دیگری جز بیرون آمدن از درون حزب ندارد. البته ناگفته نماند بیشتر افراد این گروه باسواد، تکنوکرات و ادیب بودند؛ از جمله استاد ابراهیم احمد، پدروان مام جلال که روزنامه نگار، شاعر و وکیل دادگستری بود. آنها تصمیم می‌گیرند برای جلوگیری از هرگونه حوادث غیرمترقبه، به ایران رفته تا برای آینده خود تأملی کنند؛ بنابراین در تابستان ۱۳۴۳ از طریق منطقه‌ای در شمال شهر سلیمانیه و پشت شاربازیر (shar Bazher) و شهر ماوت، از رودخانه زاب کوچک عبور کرده و وارد خاک ایران شدند. تعداد افراد آن‌گونه که در افواه گفته می‌شد، ۶۰۰ تا ۶۵۰ نفر بودند که ۴۵۰ تا ۵۰۰ نفر از آنها، افراد مسلح (بیشترکه) بودند و به شهر سردشت آمدند. مقامات در شهر سردشت مراتب را به تهران اعلام کردند و پس از چند ماه توقف و ماندگاری، از آنان خواسته شد به طرف تهران حرکت کنند. در تهران پس از مدتی، به آنان گفته شد می‌توانند به شهر همدان رفته و مقیم شوند. ناگفته نماند پس از ورود به شهر سردشت، تمام سلاح و تجهیزات جنگی همراه و وسایل مخابرات نظامی و ابزار مختص به خود را به طور امانت و موقت، به پادگان نظامی شهر تحویل دادند که گویا تا دو سال پس از انقلاب هم ضمن تقاضای مکرر، به آنها مسترد نشد.

سکونت در همدان و اطراف همدان، کفاف خواسته و آرمان این چندصد نفر را نمی‌داد؛ بنابراین تصمیم گرفتند پس از چند ماه توقف که در حدود کمتر از پنج ماه بود، عازم بغداد شوند و مام جلال با پیش‌زمینه قبلی با عبدالاسلام عارف و توصیه جمال عبدالناصر، رئیس جمهوری مصر، به دیدار عارف رفته و پس از تبادل نظر، رئیس جمهوری عراق با مقدمه چینی عملی، ابتدا تعداد چند نفر از جوانان کرد را در شهر بانی (شرطه) و سایر ادارات دولتی استخدام کرد و چندصد نفر را در درون ارتش جا داد و بودجه‌ای با تأکید تام و تمام برای عمران و آبادی مناطق کردنشین اختصاص داد و حتی قصد داشت با ملامصطفی بارزانی هم گفت‌وگو و پایان جنگ را شروع کند؛ اما کارهای درخور توجهی را پیشنهاد نمی‌کرد. به هر تقدیر، ناگهان عبدالسلام عارف به علت سقوط هلیکوپتر در استان بصره، فوت کرد و برادرش عبدالرحمن عارف به جای او به مقام ریاست جمهوری عراق انتخاب شد. عبدالرحمن عارف تنها کاری که کرد، این بود به کردستان عراق رفت و با ملامصطفی بارزانی ملاقات و مذاکره کرد. پس از مدت کوتاهی در سال ۱۹۶۸ ژنرال حسن البکر و حزب بعث کودتا کردند.

در این شرایط، مام جلال و افراد پیرامون او، پس از مدت‌ها توقف و صبر و انتظار، عاقبت تصمیم به خروج از عراق گرفتند. گرچه حسن البکر و صدام حسین در خلال سال‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۷۱ به تبعیت از عبدالرحمن عارف به منظور مذاکره به دیدار بارزانی به کردستان رفتند و قول حکومت عدم تمرکز (بالتر از خودمختاری) را به کردها دادند؛ اما به لحاظ پاره‌ای اختلافات در موضوع‌های دیگر، این قول از سوی بغداد به نتیجه نرسید و ناتمام ماند. مام جلال از عراق خارج شد و به کشورهای سوریه و لبنان رفت و به شدت علیه حزب بعث عراق و حسن البکر و باند همراهِ او، به‌ویژه صدام حسین، دست به حرکت و تبلیغ گسترده زد. با مقام‌های رده‌بالای سوریه، لبنان، مصر و لیبی ملاقات کرد و با روزنامه نگاران صاحب‌نام کشورهای عربی به گفت‌وگو پرداخت. به قولی مام جلال در طرح دوستی با دیگران، تبحر خاص خود را دارد. او حتی با دشمنان خود نیز دوست است. طالبانی در ایران نیز با شادروان داریوش فروهر دوستی صمیمانه‌ای داشت. مام جلال کماکان در کشورهای عربی به فعالیت سیاسی سرگرم بود تا اینکه ناگهان صدام و شاه ایران با پادرمیانی بوفلیقیه، وزیر خارجه الجزایر، کنفرانس اوپک توافق کردند. صدام در آن وقت معاون شورای انقلاب عراق بود و مذاکره‌اش با شاه، منتهی به صدور قرارداد مارس ۱۹۷۵ الجزیره شد. کردهای عراق و کردهای سراسر جهان و احزاب وابسته، این توافق را یک توطئه بین‌المللی بین شاه، صدام و بوفلیقیه نام بردند و نفرت از شاه و صدام به حد اعلا رسید. مام جلال بلافاصله در بیانیه‌ای در روزنامه السفير لبنان، اعلام کرد به طور قطع، به‌زودی علیه آن اقدام خواهد کرد و به طور تلویحی و ضمنی به شاه و صدام گفت به‌زودی سکوت کوهستان‌های کردستان را درهم خواهیم شکست و صفری گلوله‌های پیشمرگان کرد، جواب شما را خواهد داد و در نهایت هزاران خانواده کرد به گونه‌های مختلف به کشورهای غربی، عربی و ایران پناهنده شدند.

ادامه در صفحه ۱۷

دیپلماسی

صالحی در واکنش به دل‌پاسان:

ان شاء الله ترامپ برجام را پاره کند تا بفهمیم به کجا می‌رسیم

ایسنا: علی‌اکبر صالحی، رئیس سازمان انرژی اتمی ایران گفت: برجام را منصفانه ارزیابی کنیم نه آرزومندان. او دیروز در یازدهمین همایش استادان و دانشجویان ایرانی خارج از کشور در مشهد خطاب به مخالفان برجام گفت: ان‌شاءالله ترامپ برجام را پاره کند تا بفهمیم به کجا خواهیم رسید. بخش‌های مهم سخنان او در ادامه می‌آید:

حقایق روی زمین را ببینید، سوآلی که مطرح می‌شود این است: چه کار باید می‌کردیم تا آمریکایی‌ها ببینند و عذرخواهی کنند و تحریم‌ها برداشته شود.

کسانی که مخالف برجام هستند، بیایند و به این سؤال پاسخ دهند: آیا صنعت هسته‌ای کشور ملک شخصی من بوده که در مذاکرات من برای آن شخصاً تعیین تکلیف کنم و هرچه آمریکایی‌ها بگویند، ما بگوییم چشم، چنین طرز فکری حکومت و نظام را زیر سؤال می‌برد. یعنی این نظام هیچ متولّی‌ای نداشته که یک نفر مثل من برای کشور تعیین تکلیف کند؟

اصلاً فرض کنید اگر نظام این‌طور باشد، بنده همین قدر عقل برای خودم قائلم که چنین مخاطره‌ای نکنم، من با یک دستورالعملی به آنجا می‌روم که حالا چند موردش را برای شما می‌گویم. نظام برای ما کف تعیین می‌کرد، اینها را بعداً

تاریخ می‌نویسد و همه آن نوشته شده است، گفتند چهار هزار ماشین سانترفیوز اگر داشته باشیم، خوب است، مصوبات آن هم هست، ما چند ماشین گرفتیم، شش هزار تا، یعنی از کفی که نظام برای ما تعیین کرده بود دو هزار ماشین هم بیشتر گرفتیم. به ما گفتند چندصد جسد ماشین فقط روی استنداً باشد، ولی ما هزار و ۴۴ ماشین گرفتیم، نه فقط جسد ماشین، بلکه ماشین‌ها بچرخد و فقط اورانیوم تریزیم نشود، یعنی اراده کنیم فردا اورانیوم هم تریزیم می‌کنیم، این فقط کف بود، اما ما در بعد فنی چه گرفتیم، حالا نمی‌خواهم بگویم در چه جاهایی کف چه بود و ما چه گرفتیم.

اگر برجام برای آمریکایی‌ها خوب است، چرا ترامپ و اسرائیل از آن ناراحت‌اند؟! چرا ترامپ می‌گوید برجام بدترین قرارداد تاریخ آمریکا است، ... مگر اینکه یک اراده سیاسی فوق‌العاده‌ای به وجود آید و جو خاصی شکل گیرد که بتواند روسیه، چین و اتحادیه اروپا را متقاعد کند که علیه ایران اقدام کنند که آن هم در شرایط فعلی ممکن نیست؛ بنابراین آمریکایی‌ها زمینه دیپلماتیک و حقوقی مناسبی ندارند که بتوانند براساس آن مانور دهند. تیم مذاکره‌کننده وظایفش را به بهترین شکل ممکن انجام داد - با تأکید بر کلمه «ممکن»- الان دست آمریکایی‌ها برای اینکه برنامه‌های خود را چه در زمینه برجام و چه در زمینه موشک پیش ببرند، باز نیست. آمریکا برای اینکه بتواند کاری انجام دهد، به یک ائتلاف جهانی نیاز دارد و الان با این زمینه‌های حقوقی و دیپلماتیک موجود نمی‌تواند این ائتلاف را به وجود آورد، درحالی‌که با شش قطع‌نامه قبلی می‌توانست. ممکن است بگذارند برجام همین‌چور پیش برود و ۲۹ تیر تعلیق دوم را انجام دهند، به همان ترتیبی که در ماه می انجام دادند. البته برخی هم گفته‌اند که سیاست ترامپ، سیاست waive and slap است؛ یعنی تعلیق کن و ضربه بز. در دو مورد گذشته ضمن اینکه پایبندی ایران را به برجام اعلام کردند، یک سری تحریم هم علیه تعدادی از شرکت‌ها و اشخاص اعلام کردند. البته بخشی از این هم باز برمی‌گردد به همان مسئله راضی کردن بدنه رای. مثلاً تحریم‌های سنا تنها به دنبال قانونی کردن آن چیزی است که در گذشته بوده است.

ک یعنی چه؟
یعنی یک سری تحریم‌ها در زمان بوش پسر و اوایل دوران اواما از طریق فرمان‌های اجرایی اعلام شدند که سنا به دنبال واردکردن آنها در قانون است و البته تکرار برخی از تحریم‌هایی است که قبلاً در قوانین کنگره وجود داشته. البته رئیس‌جمهور می‌تواند طبق معمول اینها را تعلیق کند؛ اما سنا نیز دنبال همان جو ایجادکردن علیه ایران است.

ک درباره مصوبه سنا شما چندین مطلب جامع برای «شرق» نوشتید. از روند تلخیص و مواردی که به آن اضافه شد، عیان است که آنها نمی‌خواستند تحریمی علیه برجام در این مصوبه باشد. این طرح الان در مجلس نمایندگان با یک گیر قانونی مواجه شده است که گفته‌اند اصلاً این طرح نباید از سنا می‌آمده که این کار هزینه‌زا بود. برخی از جمهوری خواهان می‌گویند که اصلاً این گیر مهم نیست و حل می‌شود؛ اما با الصاق تحریم‌های روسیه به این طرح موضوع کمی پیچیده می‌شود و پای رابطه ترامپ و روسیه به این موضوع باز می‌شود. آینده این مصوبه را چگونه می‌بینید؟
من فکر می‌کنم که این مصوبه به تصویب مجلس نمایندگان هم خواهد رسید. گریه‌های

آیا بدترین است چون صنعت هسته‌ای ما را متوقف کرده، آیا او می‌خواسته صنعت هسته‌ای ما بابرجا باشد، جواب آن را وزیر اطلاعات اسرائیل داده است، گفته شما چه کار کردید، ایران که صنعت هسته‌ای‌اش را دارد و اگر اراده

کند در آستانه تولید سلاح هسته‌ای است. آیا صنعت هسته‌ای وجدانا متوقف شده است؟! آیا نظام مسئولی ندارد که بگذارد صنعت هسته‌ای متوقف شود، آیا اشکالی داشت که بعد از برجام تولید نفت به حدود چهار میلیون بشکه برسد، اشکال دارد صادرات نفت ما به بیش از دو و نیم‌میلیون بشکه برسد، اشکال دارد فساد در فروش نفت کنار زده شود. آیا

اشکالی دارد با برجام فشار در فروش نفت کشور کنار زده و دلار، کشتی‌رانی و نفت‌کش‌های کشور آزاد شود، بله ما بهتر از این هم می‌توانستیم، من یک‌بار گفتم ما هر بار می‌رویم مذاکره قوی‌تر می‌شویم، بعد یک نفر گفت پس شما می‌روید آنجا آموزش می‌بینید، می‌گویم آقا چرا این حرف

کسانی که مخالف برجام هستند، بیایند و به این سؤال پاسخ دهند؛ آیا صنعت هسته‌ای کشور ملک شخصی من بوده که در مذاکرات من برای آن شخصاً تعیین تکلیف کنم و هرچه آمریکایی‌ها بگویند، ما بگوییم چشم، چنین طرز فکری حکومت و نظام را زیر سؤال می‌برد. یعنی این نظام هیچ متولّی‌ای نداشته که یک نفر مثل من برای آن کشور تعیین تکلیف کند؟

وارد میدان نشدند که آقای روحانی هم عصبانی شدند و من را توبیخ کردند، من در حد توبیخ‌شدن از سوی رئیس‌م حرفم را گفتم، خیلی از حقایق را نمی‌توان گفت اما حقیقت‌های این‌گونه‌ای را بنده با تشخیص خودم اعلام کردم. متأسفانه آمریکایی‌ها در برجام عملکرد درستی

نداشتند، چگونه درست نبوده، اینجاست که مقام معظم رهبری دقیق مطلب را بیان کردند و فرمودند در نوشتن برجام مسامحه و عجله شده است که این سخن ایشان در بُعد تحریم بود، نه بُعد فنی. شما بروید راکتور اراک را ببینید، آمده‌اند با استفاده از فتوشاپ چاله‌ای که قلب راکتور اراک است را پر و کلیبی از آن منتشر کرده‌اند که بگویند صنعت هسته‌ای ما متوقف شده است، واقعا آدم باید چه بگوید، این‌گونه می‌گویند صنعت هسته‌ای متوقف شده است، آیا این کارها خداپسندانه و مورد پسند پیامبر (ص) و اسلام است.

برخی عبارت را به بعد فنی صنعت هسته‌ای نسبت می‌دهند و می‌گویند این صنعت نابود شد، من تعجب می‌کنم از برادرانی که ما ۴۰ سال یکدیگر را می‌شناسیم و با هم رفت و آمد خانوادگی داشتیم و افراد عالمی هستند، اما سر مسائل سیاسی می‌گویند صنعت هسته‌ای کلاً متوقف شده است. من به عملکرد برجام نمره ۷۰ می‌دهم و از نظر من برجام قبول شده است، ۳۰ درصد هم اختلال ایجاد می‌کنند که باید با آمریکا صحبت کرد و فشار آورد. ما امکانات فشار را هم داریم. امروز در برجام طوری عمل کردیم که دیگر به گذشته بر نمی‌گردیم. اگر در آینده به تاریخ ایران نگاه شود، خواهیم فهمید که این ملت چه قدم بزرگی برداشته است. صنعت هسته‌ای نماد قدرت جمهوری اسلامی ایران است و به سلاقی دولت‌ها ربطی ندارد و هر تصمیم بزرگی برای آن گرفته می‌شود، حتماً باید با هماهنگی نظام صورت بگیرد. اکنون در شرایطی قرار داریم که امپراتوری آمریکا این کلمه خودش داستان شد، دومین مسئله‌ای که گفتیم این بود که بانک‌های بزرگ هنوز

وارد میدان نشدند که آقای روحانی هم عصبانی شدند و من را توبیخ کردند، من در حد توبیخ‌شدن از سوی رئیس‌م حرفم را گفتم، خیلی از حقایق را نمی‌توان گفت اما حقیقت‌های این‌گونه‌ای را بنده با تشخیص خودم اعلام کردم. متأسفانه آمریکایی‌ها در برجام عملکرد درستی

کوتاه دیپلماسی

رایزنی ایران و عمان برای مدیریت تحولات در منطقه

● ایسنا: معاون عربی و آفریقای وزیر امور خارجه گفت: در سفر اخیر آقای یوسف بن‌علوی به تهران در ارتباط با ابتکارعمل‌هایی که در مورد مدیریت صحیح تحولات منطقه در جریان است، گفت‌وگو و رایزنی شد. حسین جابری‌انصاری با بیان اینکه همواره رایزنی‌ها بین مقامات دو کشور در جریان بوده و در این چارچوب بین تهران و مسقط هیئت‌هایی مسورد تبادل قرار گرفته است، تصریح کرد: سفر اخیر آقای بن‌علوی به تهران در چارچوب رایزنی‌های مستمر و تبادل نظر میان دو کشور در ارتباط با آخرین تحولات در منطقه بود. وی با بیان اینکه در این گفت‌وگوها، آخرین تحولات منطقه مورد تبادل نظر قرار گرفت، خاطر‌نشان کرد: موضع مشترک دو کشور در زمینه ضرورت حل مشکلات موجود بین طرف‌های مختلف منطقه‌ای و مدیریت صحیح تحولات در این گفت‌وگوها بار دیگر مورد تأکید قرار گرفت و در مورد ابتکار عمل‌هایی که در ارتباط با آخرین تحولات منطقه در جریان است، تبادل و رایزنی شد.

قاسمی: با آمریکایی‌ها درباره برجام گفت‌وگوهایی داشته‌ایم

● تسنیم: «بهرام قاسمی»، سخنگوی وزارت امور خارجه، درباره تماس با آمریکا در دوره ترامپ گفت: در بحث برجام و کمیسیون مشترک در صورت نیاز با آمریکایی‌ها کنار کمیسیون‌ها صحبت کرده‌ایم. هیچ نوع کانال ارتباطی خارج از برجام بین ما و دولت آقای ترامپ فعلاً وجود ندارد. قاسمی گفت: در کمیسیون معمولاً موارد خلافی که اتفاق می‌افتد با ابهاماتی که هست از سوی طرفین مطرح می‌شود و ما معمولاً بدعهدی‌ها، مشکلات، موانع و اتفاقات ناپهنجاری را که در سر راه اجرای برجام پیش می‌آید مطرح و پیگیری کرده و خواهان حل‌وفصل آن می‌شویم. او درباره تماس با آمریکا یا ردوبدل پیام به‌صورت غیرمستقیم در دوره ترامپ نیز، اظهار کرد: در بحث برجام و کمیسیون مشترک در صورت نیاز با آمریکایی‌ها صحبت کرده‌ایم. کنار کمیسیون براساس مکانیسمی که تعریف شده در محدوده برجام با آمریکایی‌ها صحبت وجود داشته و دارد. خارج از آن مذاکراتی نداریم. هیچ نوع کانال ارتباطی هم بین ما و دولت آقای ترامپ فعلاً وجود ندارد.

هفدهمین جشنواره بزرگ مرکز خرید نازون

اتومبیل سواری جایزه ویژه

جمعه ۱۷ شهریور ساعت ۱۶:۰۰

نیواران ، بعد از چهارراه کامرانیه ، مرکز خرید نازون
www.naroonshoppingcenter.com